

Mimoza

Gönül Malat

“İnsanı sessiz kalmaya zorlayan acı, onu bağırmaya zorlayan acıdan çok daha ağırdır.”

Füruğ Ferruhzad

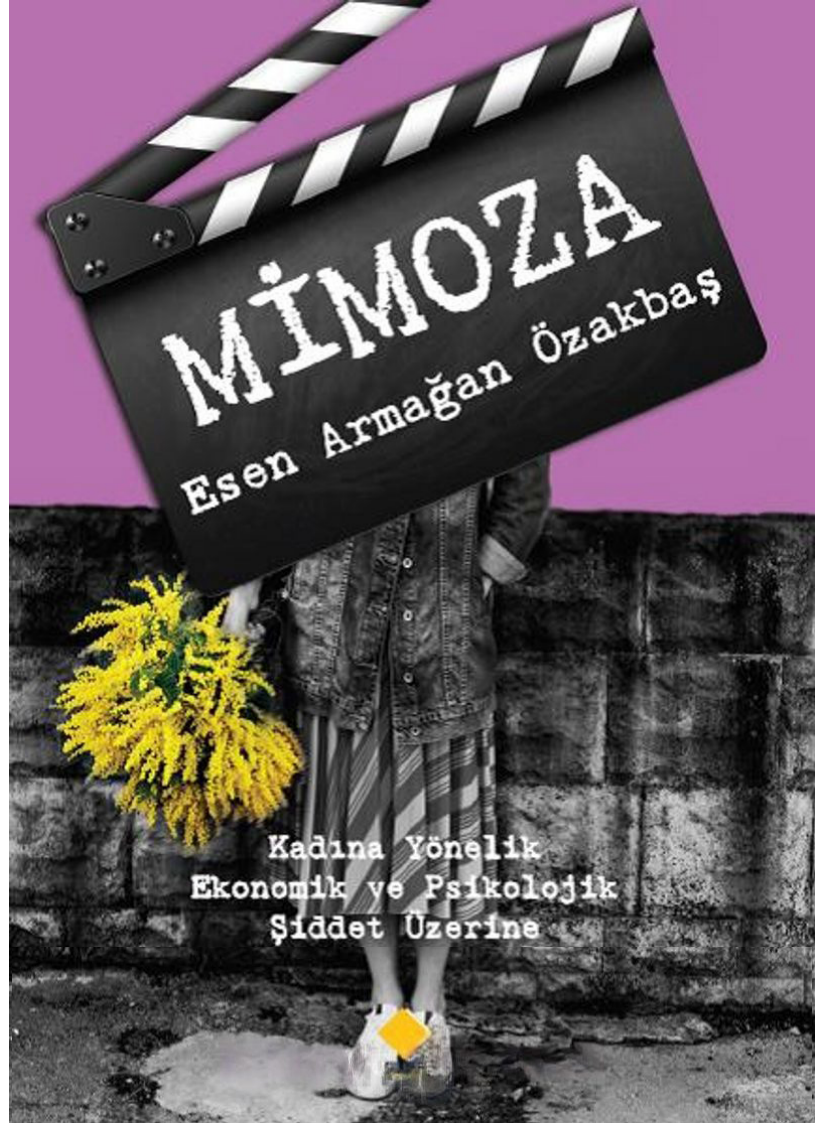
Yazar Esen Armağan Özakbaş'ın kaleme aldığı bir ilk roman Mimoza. Kitap ismi bizleri hemen Simone De Beauvoir' in yazdığı feminizm ve toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarında kaynak kitap niteliği taşıyan, kadınların hangi süreçler sonucu ikincil statüye düşürüldüğünü ele alırken, bu durumu tanımlamak için kullandığı “İkinci cins” kavramını oluşturup kitabına isim olarak da “İkinci Cinsiyet” dediği iki ciltlik kitabına uçuruyor.

Latin kökenli birçok dilde (İngilizce, Portekizce, vs.) bile ataerkil yapının dile hâkim olduğu (mesela ölüm gibi kötü olayların dişil seslendirildiği, İngilizcedeki she seslendirmesi gibi) ve eril ideolojinin

dile (Türkçe bu anlamda kesinlikle eşitlikçi bir dildir) sıkıca yerleştiği süreçlerde, kadının ikinci cins olmaktan başka şansı var mı? İşte incelemesini yaptığımız Mimoza kitabı da öteki, ikincil ve geride kalan kadına uygulanan ama hep gözlerden kaçan ekonomik ve psikolojik şiddeti anlatıyor bizlere. Bu eko-psikolojik şiddetin geniş çerçeveli etkisi romanın bazı bölümlerinde “Bir Tür Ölüm” şeklinde metaforize edilerek kurgunun harcına ustaca su taşımış yazar demekten kendimi alamıyorum. Bir tür ölüm; fiziken varken bir yok oluşu, daha doğrusu yok sayılmayı, silinişi, kendi olamayışı öyle güzel satırlara taşıyor ki; okuyucunun içine usul usul nereden geldiğini bilmediği bir sızı yayılıyor.

Anlatıcı (yazar), bu kadar acı ve ezilmişlikle birlikte yolun bir yerinde okuyucularını şiir kardeşliğine kabul ediyor ve doktor karakterine; “Başka biri olmaktan korkan ve daha az ben (kendisi) olan birine dönüştüğünü,” söyleyen hastası için bir reçete düzenleyerek “Bu verilere dayanarak, hastaya yoğun bir şiir yüklemesi yapılması ve şiir yazma beyin lobunun tedavisi için acilen Ritsos Dal Hastanesine sevki uygundur,” deyiveriyor.

İncelemeye; yazarın reçetesi üzerine, epigraf olarak Ritsos şiirlerinden almak istesem de Furuğ buna izin vermedi. İkinci cins olarak ne güne duruyorum diye kulağıma fısıldadığı dizelerini, yazımın başında okudunuz. Gerçekten de ikinci cinse uygulanan eko-psikolojik şiddet, “İnsanı sessiz kalmaya zorlayan bir acı” veriyor. O yüzdendir ki, anlatıcının da karakterlerine söylediği gibi fiziksel şiddete (görünür olması doğal olarak ön plana çıkarıyor) göre çok daha yaygın olmasına rağmen, genellikle göz ardı ediliyor. Mimoza; kadınları, fiziksel şiddete göre çok yaygın olan ve benliklerini çatırdatarak, paramparça eden ekonomik ve psikolojik şiddeti iğne oyası gibi kurguya yerleştirerek okuyucusunda (özellikle kadın) bir epifani yaratıyor. Ataerkil toplumdaki erkeğin yaşadığı zorlukları ve geleneksel, kültürel üzerlerine atılı güçlü ve yıkılmaz erkek konumunu da göz önünde tutarak kaleme alınan metin, bu eşitlikçi tutumundan dolayı da epeyce alkışı hak ediyor.

Mimoza romanında en beğendiğim noktalardan birisi kitabın neredeyse tümünün bir diyalog şeklinde kurgulanmış olması. Ama diyaloglar, diyalog değil. Okuyucu diyalogda bulunan diğer kişinin konuşmasını, metnin çok nitelikli olması nedeniyle kendisi tezahür ediyor, düşünüyor ve yanıtıyor. Bu durum okuyucuyu bir yapbozun içene çekiyor. Tüm parçaları yerli yerine koyunca da inanılmaz bir farkındalıkla karşılaşılıyor. Aydınlanma bir kez başlayınca da artık geriye dönüş ya da durmak pek mümkün olmuyor. Sorguluyor. Sorguluyor. Tabii monologların (kendiyi konuşma, iç ses) hakkını da teslim etmemiz gerek. Roman, monologlarda esaslı bir empati yolculuğuna çıkardığı okuyucusunu, kendisiyle gerçeklere dayalı suskun ama geniş ve derin yüzleşmeye savuruyor.

Yazar karakterlerinin isimleri üzerinden de farkındalığı artırmaya büyük bir katkıda bulunuyor doğrusu. Mesela namı değer Sevdalinka uzun adı; SEVDA ÖZGÜR KUKLA. Burada ki oksimoro-na vurulduğumu söylemeliyim. Ve baltalarını Yeşilirmak ile bileyen Amazonların gittiği kafe, yani Amazon Kafe'ye. Bu örnekler daha çoğaltılabilir.

Mimoza, kadına uygulanan ekonomik ve psikolojik şiddeti odağa aldığı için sosyolojik ve hatta felsefik alıntıları da kurgusuna ustalıklı bir şekilde yerleştirmiş bir roman. E. Durkheim'in, "Anomi" ve "İntihar" kuramlarına kadar uzanan geniş bir perspektifle anlatıyor yazar vermek istediklerini. Kuramların yerleştirildiği metinler sıklıkla didaktik olurlar ve kolayca okuyucuya parmak sallayan metinler haline dönüşüverirler. Fakat Mimoza, biraz şiir, biraz Sevdalinka, biraz Mimi ve diğer karak-

terler sayesinde bu tehlikelerden(didaktiklik ve parmak sallama) epeyce uzak durmuş güzel bir metin.

Kitabı kadınlar okusunlar tabii. Farkındalıkları çok artacak. Bununla birlikte kitabı kadınlardan çok erkekler okumalı kanımca. Evet, kesinlikle, erkekler öncelikle okumalı. Asıl aydınlanmayı onlar yaşayacaklar çünkü. Kitabı okuduktan sonra bunu çok emin bir şekilde söyleyebiliyorum.

Okuduğum birçok romana yaptığım gibi Mimoza'yı da renklendirmek istiyorum. Hangi renk olabilir sizce? Gecikmeden söyleyeyim; "Mor. Elbette mor."

Kaynaklar

- Mimoza, Esen Armağan Özakbaş, Duvar yayınları 1. Baskı 2020
- İkinci Cinsiyet, Koç Üni. Yayınları, 1.baskı, 2019